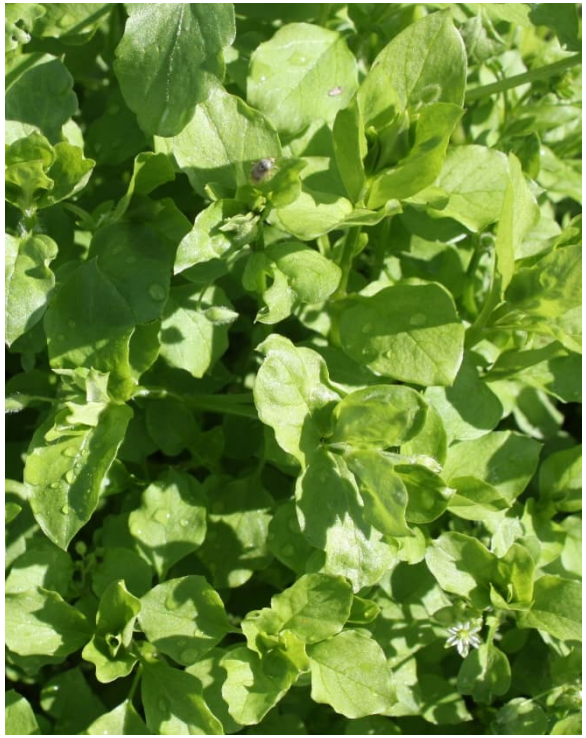
Vuoden 2024 luonnontuotteet: lakka, kantarelli ja pihatähtimö.

Hallintovaliokunta
HE 169/2024 vp

Asiantuntijakuuleminen 13.11.2024

Birgitta Partanen, Arktiset Aromit ry

Luonnosta Sinulle 1993 ARKTISET AROMIT www.arktisetaromit.fi

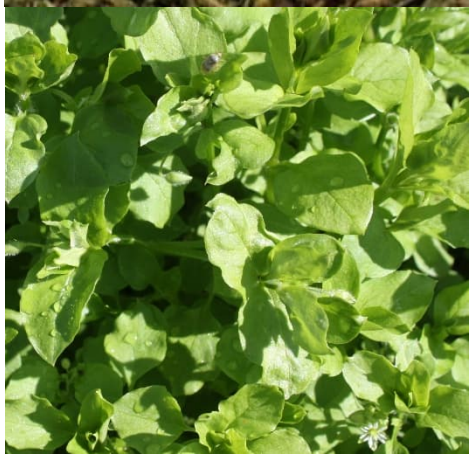
Maa- ja metsätalous-ministeriö

Luonnonmarjakausi 2024 ja näkymät kaudelle 2025

- Kausi 2024 oli erittäin haastava, raskas ja kallis yrityksille, yhteenvetoa ja arviointia kaudesta ei vielä ole
- Viranomaiskommunikoinnin puute Suomi-Thaimaa aiheutti kuukauden viiveen poimijoiden saapumisessa, lopulta ministeritason keskustelu oli tarpeen
- Viive aiheutti runsaasti ylimääräisiä kuluja ja kauden lyhyys vähensi talteen otetun marjan määrää ja poimijoiden ansioita
- Poimijoilla oli vaikea ymmärtää työsuhteisuus ja se, että heidän vapauttaan rajoitetaan – samaan aikaan poimintaa tapahtui ilman työsuhteen rajoituksia
- Marjamarkkinat erittäin sekavat: poimintaa työsuhteessa, marjalain puitteissa, turistiviisumeilla, somekauppaa, harmaata välitystoimintaa…
- Kauden 2025 sujuvuus varmistettava ajoissa
- Kausityö on parempi vaihtoehto kuin työntekijän oleskelulupa, mutta siinä on vielä paljon selvitettävää ja haasteita

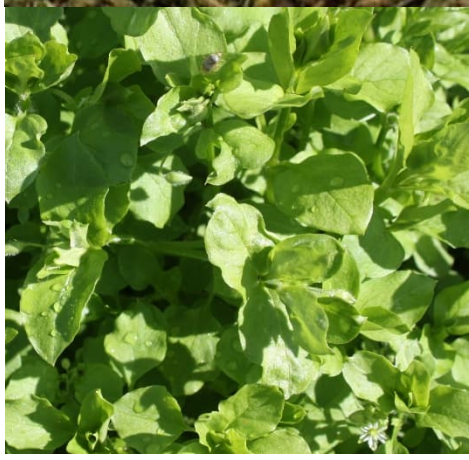

Alan kuuleminen ja toimivien ratkaisujen etsiminen

- Lakiesityksen mukaan *”Ennen selvitystyön aloittamista on järjestetty myös lukuisia tilaisuuksia, joissa marja-alan yritysten kanssa on käyty keskustelua ja heidän näkemyksiään on kuultu. Lisäksi yrityksiä on kuultu myös Pellervon taloustutkimuksen selvityksen valmistelussa ja yrityksiä on tiedotettu molempien selvitysten tuloksista.”*
- Kun kausityömalli pyrittiin saamaan käyttöön jo vuodelle 2023, ei lausuntopyyntöä lakiesityksestä ei saanut yksikään alan yritys eikä Arktiset Aromit ry.
- Vastuuvirkamiesten viestintä on ollut melko yksisuuntaista. Pyynnöistämme huolimatta alan kanssa ei ole käyty rakentavaa keskustelua eikä etsitty vaihtoehtoisia ratkaisuja työsuhdemalliin.
- Sekä oikeuskansleri että Pellervon taloustutkimus pitivät tärkeänä sidosryhmien riittävää kuulemista
- Lakivalmistelu on kuitenkin tehty virkamiestyönä

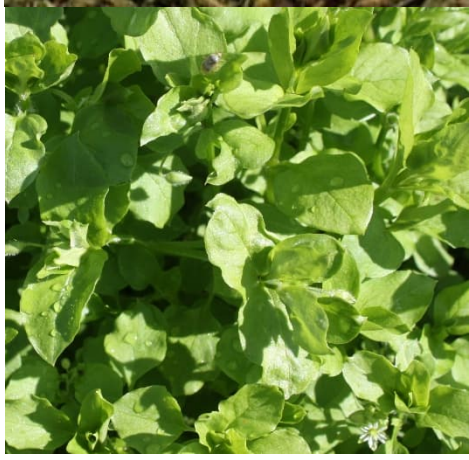

Vaikutukset ja niiden arviointi

- Lakiesityksen perusteluissa mainitaan, etteivät kustannusvaikutukset julkiselle taloudelle muutu vuonna 2025, koska vaikutuksia tuli jo vuonna 2024. Näistä vaikutuksista ei ole vielä yhteenvetodataa, mutta ne ovat olemassa jatkossakin.
- Lakiesityksessä mainitaan, että ”Kausityöviisumien käsittely edustustossa on turistiviisumihakemuksia työläämpää”. Pystytäänkö tähän varautumaan niin, että käsittely tapahtuu ajoissa? Mitkä ovat käsittelyn kustannusvaikutukset? Entä mahdollisen viiveen?
- Työsuhteen aiheuttamista sivukuluista ja hallinnollisesta taakasta vuodelta 2024 ei ole vielä koottua tietoa. Kustannuksia suhteessa saatavaan hyötyyn tulee selvittää. Esimerkiksi tulevaisuudessa maksettavien työeläkemaksujen maksatuksen kustannukset ovat suuremmat kuin niistä saatava hyöty.
- Jo nyt osa yrityksistä lopetti toimintansa. Vaikutus heijastuu myös jatkojalostusteollisuuteen.

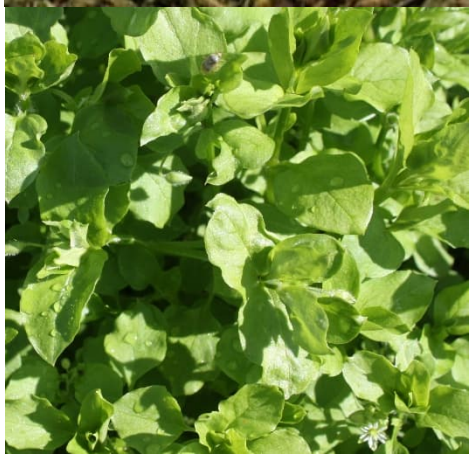

Riskit ja niihin varautuminen

- Poimijoiden tulon viivästyminen tai estyminen puutteellisen viestinnän Suomen ja Thaimaan viranomaisten välillä vuoksi
- Poimijoita tulee yhä myös turistiviisumeilla ja viisumivapaista maista omatoimisesti
- Luotettavuusarviointien merkitys korostuu sekavassa tilanteessa ja on määriteltävä ja ohjeistettava, milloin sovelletaan marjalakia
- Lisääntynyt harmaa välitystoiminta heikentää yritysten kannattavuutta valvonta on lähes mahdotonta
- Jo esiin tulleiden poimijoiden huijausrekrytointien lisääntyminen: poimijoilta peritään maksu kuljetuksen järjestämisestä marjanpoimintaan
- Ulkomaisten yritysten kiinnostus kasvaa tulla ottamaan haltuun luonnonmarjanpoimintamme, ilmiö on noussut aiemminkin esiin
- Jokaisenoikeuksien rajoittaminen keskusteluun?

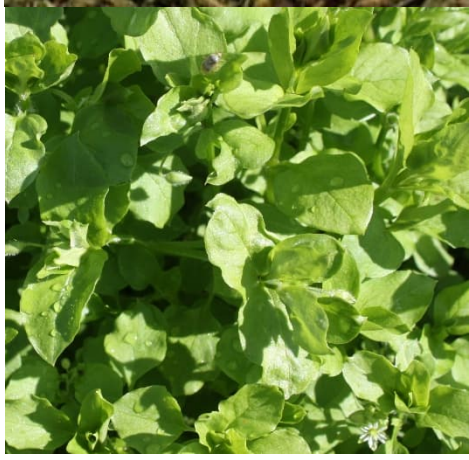

Ratkaisuehdotuksia

- Pidämme marjalain kehittämistä yhä ensisijaisena vaihtoehtona työsuhteessa toimimiselle
- Ala on poikkeuksellinen: keruu tapahtuu muiden omistamalla alueella, satoon ei voida vaikuttaa tuotantopanoksilla, keruupaikkaa ei voi ennakkoon määritellä ja työajan valvonta on haastavaa
- Pystytäänkö kehittämään uusi maahantuloinstrumentti, ”marjanpoimijaviisumi”?
- Yhtenä marjalain heikkoutena oli tiedonkulun hitaus tai jopa katkeaminen. Jatkossa nopea tiedonkulku on varmistettava ja viranomaisten on pystyttävä puuttumaan väärinkäytöksiin.
- Marjalaki jää toistaiseksi sellaisenaan voimaan. On selkeytettävä kriteerejä ja ohjeistusta, milloin toimitaan marjalain mukaan, milloin poiminta on itsenäistä ja milloin se rinnastetaan työsuhteeseen
- Alan itsesääntely ja vastuullisuustyö viranomaisvalvonnan rinnalla
- Kausityömallissa ehdotamme, että kausityötekijöiden sivukulut tulisi poistaa maksimissaan 90 päiväksi tulevilta kausityöntekijöiltä.

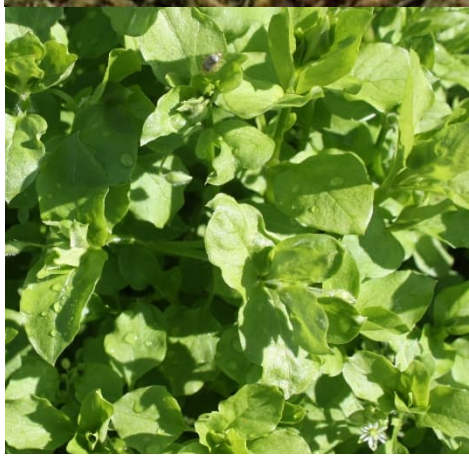

Lopuksi

- Luonnontuotealallamme on valtava potentiaali
- Viennin kehittämisessä sen rooli on merkittävä (elintarvikkeet, kosmetiikka, lääkkeet ym.)
- Marjojen lisäksi on huomioitava myös muut keruutuotteet ja lainsäädännön vaikutukset keruutoimintaan
- Haluammeko jatkojalostusteollisuutemme joutuvan turvautumaan tuontiraaka-aineisiin, joiden keruun vastuullisuus on kyseenalaista?
- Poimijoiden näkökulmaa ei ole kuultu tarpeeksi
- Talouskasvua lisää tuottavan toiminnan esteiden poistaminen, ei byrokratian lisääminen
  - lainsäätäjillä on iso vastuu!

Kiitos!

Birgitta Partanen
Toiminnanjohtaja
birgitta.partanen@arktisetaromit.fi
040 580 1186

Arktiset Aromit ry

Kauppakatu 20

89600 SUOMUSSALMI

www.arktisetaromit.fi

Arktiset Aromit ry – yli 30 vuotta yhteistyötä luonnontuotealan hyväksi

Maa- ja metsätalous-ministeriö

